

Internasjonale studenter: Skal de bli eller må de dra?

Det har kommet ulike reaksjoner på forslaget om å innføre studieavgifter for studenter som kommer fra land utenfor de 30 landene i EØS og Sveits fra høsten av.

Politiske partier, med flertall på Stortinget, argumenterer på sin side for at et redusert antall internasjonale studenter vil bidra til pengeinnsparing og frigjøring av studieplasser som heller kan brukes av norske og europeiske studenter - argumenter som møtes med blandede reaksjoner i universitetsmiljøene og i media.

De internasjonale studentene mener derimot at de forskjellsbehandles. Med høye studieavgifter er det mange som ikke vil ha råd til å studere i Norge. De vil dermed gå glipp av muligheten til å utdanne seg på lik linje med rike studenter, samt muligheten til å enten berike Norge eller hjemlandene sine etter endt utdanning. De som underviser mener også de vil gå glipp av verdifulle ressurser og kulturell kapital om de internasjonale studentene forsvinner fra norske studiesteder.

Slutten for internasjonale studieprogrammer?

Ledelsen ved universitetene prøver nå å prissette utdanninger i det stille.

Når mange av studentene fra land utenfor EØS og Sveits forsvinner, vil kostnadene for utdanningene for de resterende norske og europeiske studentene øke. Dette vil føre til strukturelle endringer og, som vanlig, konflikter.

Mange internasjonale studieprogrammer, der det undervises på engelsk, må trolig legges ned eller slås sammen fordi det rett og slett blir for dyrt å fortsette som før uten denne studentgruppen.

Et dilemma

For folk med dårlig økonomi kan det nok virke underlig at Norge i dag betaler for utdanningen til studenter fra fjerne land uten noen form for gjensidighet. Landene studentene kommer fra, krever selv ofte høye studieavgifter av norske studenter, som Lånekassen subsidierer. Dette kan beskrives som «dobbeltsubsidiering».

Men verden er i stadig endring. Det er økt behov for arbeidskraft i hele EØS, inkludert i Norge, og konkurransen om arbeidskraft er særlig hard i distriktene og utenfor de store byene.

Noen av fremtidens behov vet vi allerede. Det vil være etterspørsel etter arbeidstakere med kompetanse innen helse og omsorg, ingeniør- og teknologiyrker, kreative yrker og i turismenæringen, i tillegg til forskere med kjennskap og engasjement i sitt lokalsamfunn.

Dette peker i motsatt retning, nemlig at vi bør satse på opplæring og utdanning av innvandrere, spesielt for de med sterk norsk tilknytning, slik at vi får fremtidig arbeidskraft.

Det er vanlig å rekruttere forskere fra tredjeland til Norge, også doktorgradskandidater som ikke skal måtte betale skolepenger, ifølge lovforslaget om studieavgift for utenlandske studenter.

Men hva med alle de andre fra tredjeland som både ønsker og har kompetansen til å ta jobber utenfor academia etter de er ferdig med utdanningen i Norge? En del blir allerede i Norge. Men det ser ut til at mange får jobber som ikke er studierelevante. Dette skyldes antakeligvis mangel på satsing på god integrering og mangel på opplysning om hvilke utdanninger det er behov for i det norske samfunnet.

Vi kan få i stand ordninger der unge hentes fra tredjeland til kulturopplæring, yrkesutdanninger og andre utdanninger som vi trenger her til lands. Det vil være en vinn-vinn-situasjon for disse individene og Norge som trenger kompetansen, under forutsetningen at vi fremdeles bidrar til utviklingen av utdanningsinstitusjoner i disse landene.

Stort potensial

Økonomien og demografien tilsier at Norge vil måtte fortsette å konkurrere om arbeidskraft med nødvendig utdanningskompetanse. For å unngå at vi i økende grad må jakte etter talenter utenlands for å få kompetansen arbeidsmarkedet trenger, kan vi knytte innsatsen vi har innenlands og utenlands sammen.

I mange år har vi hatt land-til-land-samarbeid, og alle universiteter har gode samarbeidspartnere rundt om i verden takket være gode utdannings- og utvekslingsprosjekter finansiert av blant annet Norad og Norpart. Vi har blitt kjent med utdanningsmiljøer som har gitt oss, og i fremtiden kan gi oss, pålitelige, kreative unge mennesker. Men for å unngå markant, uønsket hjerneflukt - der de høyest utdannede i fattige land reiser til rike land - må vi gi landene, ikke bare enkeltindivider, gode utdanningsprogrammer. Det vil også kunne gagne Norge på sikt.

Alternativ finansiering

Her i Norge er det nå klart at modellen der staten alene sørger for utdanning for utenlandske borgere er på vei ut. Å skulle finne alternative finansieringsmodeller kan virke rart i det land der staten har en så pass sterk rolle. Men tør vi å prøve?

En løsning kan være at frivillige organisasjoner, religiøse aktører, fagforeninger og industrien samarbeider om å organisere og finansiere låneordninger for studenter fra tredjeland. Dette kan være en egnet løsning på plasser der det er engasjerte aktører som ønsker å ta ansvar for å utdanne unge. De unge studentene vil på sin side få tilknytning til lokalsamfunn og kunne bidra positivt inn i både samfunnslivet og i arbeidslivet.

En betinget nedbetalingsplan med boplikt etter studiene kan styrke lokal tilknytning. Det finnes ulike former for privat finansiering rundt om i verden, for eksempel obligasjoner, verdipapirer, private investeringer og donasjoner. Økonomer og skatteeksperter kan undersøke disse alternativene nærmere for å minske risikoen for mislighold før dette tas i bruk i Norge.

Det eksisterer også andre private-offentlige ordninger som kan være relevante også i Norge, for eksempel ordningen som er etablert i Finland-Estland (FinEst Future). I denne ordningen får unge fra fattigere land komme til Finland, der de får ett år med språkopplæring på videregående, før de integreres i det vanlige utdanningssystemet og tar utdanning innen for eksempel helse og teknologi som Finland trenger.

Lignende ordninger kan være mulig i Norge, der man henter unge fra tredjeland til kulturopplæring, samt yrkesutdanninger og andre utdanninger som vi trenger her til lands. Det vil være en vinn-vinn-situasjon for disse individene og Norge som trenger kompetansen, under forutsetningen at vi fremdeles bidrar til utviklingen av utdanningsinstitusjoner i disse landene.

Nå som politikerne har talt sin sak og Stortinget etter alt å dømme vil gå inn for å innføre studieavgifter, må vi utforske mulighetene for slike alternative finansieringsordninger og samarbeidsordninger.